

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Zapomniane uzdrowisko Bad Königsdorff- Jastrzeźb

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 7, stopień trudności:
średnia

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Pierwsze wzmianki o osadzie istniejącej w okolicach Bożej Góry, zwanej Oliwną, pochodzą z II połowy XIII wieku. W spisie Świętopietrza pojawia się później Hermansdorf, wieś Hermana, nazwa nadana przypuszczalnie od imienia jej właściciela, uznawana jako dająca początek Jastrzębiu. Nazwa Jastrzębie występuje w dokumentach od początku XVI wieku. Miasto, zostaje odkryte jako uzdrowisko i zyskuje światową sławę dzięki przypadkowi.

W II połowie XIX wieku, modne poszukiwania surowców naturalnych, zainspirowały ówczesnego właściciela Jastrzębia barona Emila von Schlieben'a, pełnego wiary i nadziei pasjonatę, do prowadzenia odwiertów geologicznych w dolinie małej rzeki Szotkówki. Podczas odwiertów wiertacze zwrócili uwagę na wydobywającą się z w znacznej ilości słoną wodę i powiadomili barona, który o odkryciu doniósł władzom pruskim. W związku z tym, że istniał monopol państwowy na wydobywanie, odwiert zarekwirowano i przekazano pruskiemu Urzędowi Finansowemu celem uruchomienia warzelni. Informacja o spodziewanych w tym miejscu znacznych pokładach soli została jednak szybko zweryfikowana kolejnymi odwiertami i całość powróciła do właściciela, który zabezpieczył rozlewisko budując staw.

Według funkcjonującej na tym terenie legendy, lecznicze właściwości solanki odkrył pasący bydło w pobliżu stawu pastuch. Zaskoczony tym, że bydło chętnie pije wodę ze stawu, po czym staje się energiczniejsze i odzyskuje siły powiadomił o tym swojego pana. Wieść o cudownych właściwościach szybko obiegła okolicę. Staw stał się popularnym kąpieliskiem, a zapobiegliwy baron, postawił w sąsiedztwie drewniany dom i połączył go z wybudowaną w formie altanki pijalnią wody. Tym sposobem powstał załóżek przyszłego kurortu.

W 1860 r. tereny nabył niemiecki arystokrata, hrabia Feliks von Koenigsdorff, zbadał on właściwości solanki i okazało się, że jej skład jest korzystny dla ludzkiego zdrowia. Na początku 1861r. wybudował pierwszy dwukondygnacyjny pawilon uzdrowiskowy zwany „Szwajcarką”, co uważa się za moment oficjalnego uruchomienia uzdrowiska - Bad Koenigsdorff-Jastrzemb. W 1869r. powołana zostaje zarządzająca nim spółka Actien Commandit Gesellschaft. Dokonuje ona rozbudowy i modernizacji istniejących zabudowań, a także tworzy zaplecze wypoczynkowo-rozrywkowe, co wpływa na znaczny wzrost zainteresowania kuracjuszy kurortem. Uzdrowisko zyskuje większą popularność wśród Polaków, później zaczynają je odwiedzać Austriacy, Rosjanie, mieszkańcy Prus, a nawet jego sława sięga za ocean.

Kolejnym właścicielem, cieszącego się już renomą uzdrowiska, był berliński bankier, Żyd, Juliusz Landau, który w 1890 r. zakupił całość z zamiarem przekształcenia na ośrodek leczący reumatyzm u żydowskich dzieci. Ośrodek nazwano Żydowskim Zakładem dla Dzieci (obecnie Zakład Sanatoryjny dla Dzieci im. Najświętszej Marii Panny), a głównym zarządcą zostaje przedsiębiorca Bendig Meyer. Przyjeżdżają tutaj na leczenie sanatoryjne chore żydowskie dzieci, co okazuje się trafnym posunięciem i pozwala na rozbudowę ośrodka. Równolegle tworzony jest kompleks uzdrowiskowy z kościołem, klasztorem, szpitalem i budynkami sanatoryjnymi należącymi do Katolickiego Zakładu Dziecięcego NMP, oraz Ewangelicki Zakład Dziecięcy „Betania”.

Lekarzem zdrowym uzdrowiska jest młody medyk Mikołaj Witczak, który wykupuje je w 1896 r. i przekształca w typowo sanatoryjny ośrodek wodoleczniczy i sanatorium górnicze Sool-Bad Konigsdorf-Jastrzemb. Znana ze swoich patriotycznych poglądów rodzina Witczaków opiera personel w głównej mierze na Polakach. Wprowadzone zostają zdecydowane zmiany w standardzie uzdrowiska, zostaje częściowo zelektryfikowane, doprowadzona linia telefoniczna, powstają nowe łazienki do kąpieli borowinowych, pijalnia, inhalatorium, urządzenia wodolecznicze, a przede wszystkim Mikołaj Witczak zakłada park zdrojowy, który przetrwał do chwili obecnej.

Nastaje okres I wojny światowej. W związku z militaryzacją całego kompleksu w części zamieniony on zostaje w szpital wojskowy, a pozostałą część wykorzystana jest do leczenia i rekonwalescencji rannych żołnierzy. Po wielu

naciskach politycznych, Mikołaj Witczak sprzedaje uzdrowisko Austriacko-Niemieckiemu Towarzystwu Zdrojowemu. W 1918r. umiera, jego synowie Mikołaj i Józef Witczakowie, aktywni uczestnicy i organizatorzy powstań śląskich, przeprowadzają postępowanie unieważniające transakcję sprzedaży i uzdrowisko wraca do nich. W okresie międzywojennym miasto rozkwita, powstają nowe sanatoria i liczne prywatne pensjonaty. Cieszy się ogromną popularnością i uznaniem.

Latem 1939 r. wypoczynek kuracjom zakłócają niemieckie prowokacje przy granicy polskiej. Świadomi przyszłej wojny z Niemcami, Witczakowie obawiając się represji okupanta, opuszczają granice Polski. W dniu 1 września 1939 r., w godzinach rannych, wojska hitlerowskie wkraczają na terytorium Polski. Od strony Raciborza naciera hitlerowska 5 Dywizja Pancerna, której 500 czołgów bez większego oporu zdobywa teren. Około godziny ósmej rano docierają pod Bożą Górę. Tu napotykają bohaterski, kilkugodzinny opór polskich formacji obronnych. Wojskowa przewaga okupanta zmusza obrońców do odwrotu w kierunku Strumienia.

Wybuch wojny i bezpośrednie działania wojenne spowodowały przestój w działalności uzdrowiska, gdyż możliwości jego funkcjonowania były znacznie ograniczone. Po przejęciu zarządzania miastem przez administrację niemiecką, władze okupacyjne znając walory zdroju postanowiły je wykorzystywać dla własnych celów. Całość miasta przejmują pod swoją administrację Niemcy. W części, obiekty sanatoryjne zagospodarowano na szpital wojskowy, administrację Hitlerjugend, sztab Gestapo, czy miejsce pobytu Niemców przesiedlonych z Besarabii.

W 1943r., niewykorzystane pawilony uzdrowiska zamienione zostają na tzw. „Miasto Matek” - Stadt der Mutter, ośrodek położniczo-wychowawczy dla rodowych Niemek. Umieszczony tutaj Instytut Badań nad Biologią Rozwoju, kierowany przez dr. Carla Clauberga, fanatycznego hitlerowskiego zbrodniarza, skazanego po wojnie na 25 lat pozbawienia wolności, za prowadzenie w Auschwitz pseudomedycznych eksperymentów na kobietach, miał być kontynuacją niemieckich badań nad sterylizacją kobiet. Działał do początku lutego 1945 r., kiedy w obawie przed przesuwającym się frontem wyzwoleniczym Armii Radzieckiej został ewakuowany. Urządzenia i wyposażenie wywieziono do Niemiec, a sanatoria i ośrodki zamieniono na szpitale wojskowe dla żołnierzy niemieckich. Podczas działań wyzwoleniczych zniszczono lub wywieziono zarówno do Niemiec, jak i do Związku Radzieckiego, praktycznie całe wyposażenie uzdrowiska.

W pierwszych latach po wojnie, jak większość prywatnych posiadłości, usiłowano je znacjonalizować, ale powrót Mikołaja Witczaka, jako właściciela to utrudnił. Podjął próby odbudowy zniszczonego obiektu, lecz w 1947r. zostaje aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa, a jego majątek, w tym wszystkie obiekty sanatoryjne, zajęte i przekazane na własność państwa. Mikołaj Witczak, wyszedł z więzienia, pozbawiony środków do życia, zmarł w 1976 r.

Koniec lat 40-tych i 50-te to odbudowa świetności Państwowego Uzdrowiska w Jastrzębiu Zdroju. Funkcjonuje i rozwija się dynamicznie do lat 80-tych jako duży ośrodek sanatoryjno-wypoczynkowy. W tym jednak czasie równolegle podjęta zostaje decyzja o budowie na jastrzębskich terenach Rybnickiego Okręgu Węglowego i utworzeniu z Jastrzębia Zdroju „miasta hotelu” dla zatrudnionych w pobliskich kopalniach pracowników. Tytułem tego, w przeciągu kilkunastu lat w okolicy zbudowano pięć kopalń węgla kamiennego, liczba ludności miasta wzrosła 20-krotnie, co zaburzyło działanie zdroju.

W połowie lat 80-tych miasto osiąga pułap 100 tys. mieszkańców, co nie uprawnia go do używania tytułu uzdrowiska, ponieważ normalne funkcjonowanie tak dużej aglomeracji było w sprzeczności z wymaganiami ośrodka leczniczo-wypoczynkowego. Zmniejszająca się popularność ośrodka, a także spowodowane uszkodzeniami górnictwem zanikanie solanek, w dużej mierze wpłynęło, że w połowie 1992 r. postanowiono zaprzestać finansowania ze środków Ministerstwa Zdrowia i formalnie zakończono jego działalność. Obecnie, obiekty, park zdrojowy oraz pozostałe wyposażenie zostało wpisane do rejestru zabytków klasy „A”. Do opracowania wykorzystano informacje zawarte w materiałach Towarzystwa Miłośników Ziemi Jastrzębskiej

Jastrzębie-Zdrój Zespół uzdrowiskowy

Zespół uzdrowiskowy w Jastrzębiu-Zdroju datuje się na 2 poł. XIX i początek XX w. Najciekawszymi jego obiektami są: dom zdrojowy (z 1862 r.) wraz ze znajdującą się przed nim piękną fontanną, łazienki (z XX w.), klasztor (po 1870 r.), dom uzdrowiskowy przebudowany na kościół (z 3 ćw. XIX w.), szpital, sanatorium "Górnik", pijalnia wód, muszla koncertowa. Zespół uzdrowiskowy otacza uznawany za zabytek klasy A rozległy Park Zdrojowy.

49°57'11"N 18°34'09"E | na mapie:A

Jastrzębie-Zdrój Park Zdrojowy

XIX-wieczny Park Zdrojowy im. dra Mikołaja Witczaka położony jest w malowniczej dzielnicy Zdrój. Zajmuje powierzchnię 18 ha i należy do największych parków na Śląsku. Charakteryzuje się bogatym drzewostanem oraz zabytkami (m.in.: domem zdrojowym, muszlą koncertową, łazienkami, pijalnią wód). Dawniej w parku znajdowała się skocznia narciarska, którą rozebrano po II wojnie światowej. Warto zobaczyć również ciekawą rzeźbę przedstawiającą tańczącą parę.

Miejsce zaproponował: Slawek2101

49°57'04"N 18°34'05"E | na mapie:B

Jastrzębie-Zdrój Zespół klasztorny sióstr boromeuszek

W skład zabytkowego zespołu klasztornej sióstr boromeuszek wchodzi: dawny Zakład Marii (1891) - obecnie mieszczą się tutaj kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa i plebania; Dom św. Józefa (1895) - obecnie klasztor sióstr boromeuszek; Dom Aniołów Stróżów (1909) - obecnie opuszczony.

Miejsce zaproponował: Slawek2101

49°56'56"N 18°34'10"E | na mapie:C

Jastrzębie-Zdrój Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa

W 1892 r. założono Fundację Kościelną pod nazwą Zakład im. Najświętszej Marii Panny, w ramach której Boromeuszki prowadziły sanatorium dla dzieci. W zakupionym budynku siostry zakonne urządziły kaplicę.

W następnych latach zakład rozbudowano, kaplicę przeniesiono do odrębnego budynku celem udostępnienia jej mieszkańcom Jastrzębia-Zdroju na cele parafialne. W latach 50. część zabudowań zabrano Boromeuszkom i

przeznaczono na pomieszczenia dyrekcji Uzdrawiska Jastrzębie Zdrój. Aby nie utracić pozostałych, kaplicę zaadaptowano na kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, który 10 czerwca 1951 r. poświęcił biskup Herbert Bednorz.

Kościół sukcesywnie powiększano o nowe pomieszczenia, a w 1995 r. uruchomiono kaplicę Matki Boskiej Częstochowskiej. Na rok jubileuszowy 2000 ufundowany został nowy wystrój prezbiterium z obrazem Najświętszego Pana Jezusa w środku jako relikwią.

49°56'55"N 18°34'12"E | na mapie:D

Jastrzębie-Zdrój Filia Uniwersytetu Śląskiego

W dzielnicy Zdrój, w byłym budynku Sanatorium Spółki Brackiej (1911), działa od 1998 r. filia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Uczelnię otacza Park Uniwersytecki, w którym rosną m.in.: stare dęby, klony, brzozy czy lipy.

Miejsce zaproponował: Slawek2101

49°56'49"N 18°33'59"E | na mapie:E

Jastrzębie-Zdrój

Kozia Alejka

Nazwa tej zabytkowej alei nawiązuje do kuracji kozim mlekiem. Dawniej alejka była bardzo popularnym, wśród kuracjuszy jastrzębskiego uzdrawiska, miejscem spacerów, spotkań, a także... konsumpcji koziego mleka. Prowadziła ona do lasu grabowo-bukowego, głębokiego jaru i nasłonecznionej polanki. Rosnące wzdłuż niej okazałe buki zostały posadzone przed niemal stu laty. Do dziś ta stara aleja - atrakcja uzdrawiska - pozostaje urokliwym miejscem spacerów.

Najlepiej zachowana część Koziej Alejki znajduje się między Urzędem Skarbowym a osiedlem "Słoneczne".

Miejsce zaproponował: Slawek2101

49°56'59"N 18°34'32"E | na mapie:F

Jastrzębie-Zdrój Las Kyndra

Las Kyndra należy do największych formacji leśnych w Jastrzębiu-Zdroju. To ciekawe miejsce zajmuje powierzchnię 181 ha. Las porasta pagórkowaty teren pomiędzy centrum miasta a dzielnicą Bzie Zameckie. Dawniej istniały tu stawy hodowlane, o czym świadczą pozostałości ziemnych grobli.

Las jest mieszany - wśród drzew przeważają gatunki pospolite, m.in.: brzozy, dęby, buki oraz świerki, można też zobaczyć lisy, sarny, jastrzębie, dzięcioły. Jesienią warto wybrać się tu na spacer lub na grzyby.

Miejsce zaproponował: Slawek2101

49°56'37"N 18°37'26"E | na mapie:G

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): KeepTalking, Jurek K, Jurek K, Jurek K, Jurek K, ollena

Trasa dodana przez: Jurek K

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
sobota 18 maja 2024 11:57:23